

Sygn. akt II Kp 18/16

(Prokuratura Rejonowa w Elblągu, 1 Ds. 1297/15)

POSTANOWIENIE

E., dnia 16 lutego 2016 roku

Sąd Okręgowy w Elblągu, II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SO Władysław Kizyk

Protokolant: stażysta Sylwia Piotrowska

po rozpoznaniu zażalenia pokrzywdzonej M. I. (1) na postanowienie Prokuratora Rejonowego w Elblągu z dnia 26 listopada 2015 roku o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie o sygn. akt 1 Ds. 1297/15

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 465 § 1 i 2 k.p.k., art. 329 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 330 § 1 k.p.k.

postanowił:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Prokuratorowi Rejonowemu w Elblągu celem kontynuowania postępowania przygotowawczego.

UZASADNIENIE

W dniu 21 października 2015 r. pokrzywdzona M. I. (1) złożyła zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. oraz 284 § 1 k.k. przez H. I.. Zdaniem zawiadamiającej przestępstwo to polegało na przywłaszczeniu i zbyciu części zbiorów uzyskanych z gospodarstwa rolnego, stanowiącego współwłasność małżonków oraz z dzierżawionych gruntów w miejscowości K.. Ponadto H. I. zbył bez zgody pokrzywdzonej M. I. (1) składniki gospodarstwa rolnego, będącego współwłasnością małżonków, w postaci maszyn i urządzeń rolniczych m. in. Kombajn C. L., ciągnik R., przyczepy ciągnikowe, jacht oraz przywłaszczył uzyskane z tego tytułu środki. Według zawiadamiającej H. I. przywłaszczył również większą część przedmiotów stanowiących wyposażenie domu. Pokrzywdzona M. I. (1) w zawiadomieniu o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wskazała na możliwość popełnienia czynu zabronionego z art. 291 § 1 k.k. przez J. I., P. I. oraz M. I. (2), który polegał na pomocy H. I. w zbywaniu plonów pozyskanych z gospodarstwa rolnego stanowiącego współwłasność małżonków poprzez przyjęcie ich od H. I., sprzedaniu pod własnym imieniem i nazwiskiem, a następnie przekazaniu uzyskanych z tego tytułu należności na jego rzecz.

W uzasadnieniu pokrzywdzona M. I. (1) wskazała, że H. I. postępując w wyżej przedstawiony sposób usiłuje doprowadzić będące ich współwłasnością gospodarstwo rolne do stanu niewypłacalności, aby w ten sposób uniknąć spłaty kredytów zaciągniętych w Banku (...) oraz w B.-P. Banku (...). Dodatkowo pokrzywdzona M. I. (1) wskazała, że w związku z toczącą się przed Sądem Rejonowym w Elblągu sprawa o podział majątku wspólnego H. I. świadomie dąży do pomniejszenia jego wartości (zawiadomienie, k. 1-5).

Postanowieniem z dnia 20 listopada 2015 r. Komendy Miejskiej Policji w E. zatwierdzonym przez Prokuraturę Rejonową w Elblągu w dniu 26 listopada 2015 r. odmówiono wszczęcia śledztwa w sprawie podejrzenia przywłaszczenia przez męża H. I. części majątku wspólnego małżonków z miejscowości N. w postaci maszyn rolniczych, samochodu, jachtu, plonów rolnych, części wyposażenia domu w postaci sprzętu RTV i AGD, wszystkiego o łącznej wartości 250.000 zł na szkodę M. I. (1), tj. o czyn z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. na zasadzie art. 17 § 1 k.p.k. wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa.

W uzasadnieniu powołanego postanowienia Prokurator wskazał, że po otrzymaniu zawiadomienia od M. I. (1) w sprawie podejrzenia przywłaszczenia części mienia ruchomego o łącznej wartości 250.000 zł stanowiącego majątek wspólny małżonków wszczęto postępowanie sprawdzające. W toku prowadzonych czynności przesłuchano pokrzywdzoną M. I. (1) w charakterze świadka, uzyskano kserokopie wybranych dokumentów, w tym aktów notarialnych, pism procesowych dotyczących toczącego się postępowania sądowego o podział majątku, a także rozpytano H. I., który potwierdził fakt sprzedaży przez niego części mienia ruchomego, jednak oświadczył, że uzyskane z tej czynności środki finansowe przeznaczył na spłatę części zadłużenia małżonków, wynikające z kredytów jakie zaciągnęli w bankach. Aktualnie zadłużenie małżonków wobec banków z łącznej kwoty 1.500.000 zł zmniejszyło się do 800.000 zł, co zostało potwierdzone w piśmie procesowym kierowanym do Sądu Rejonowego Wydział IX Cywilny z dnia 21 września 2015 r. Wykonane czynności w postępowaniu sprawdzającym nie potwierdziły dostatecznych danych uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa. W związku z powyższym brak jest podstaw do poparcia zarzutu sformułowanego przez pokrzywdzoną M. I. (1) o przywłaszczenie mienia przez męża H. I.. (postanowienie, k. 173-174).

Postanowienie to zostało zaskarżone przez pokrzywdzoną, która w uzasadnieniu wskazała, że wydane przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Elblągu postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa jest bezzasadne oraz oparte o niezgodne z prawdą wyjaśnienia H. I.. Pokrzywdzona w powołanym uzasadnieniu nadmienia, że organ śledczy w toku prowadzonych czynności wyjaśniających nie zweryfikował wyjaśnień złożonych przez H. I., uznał za wiarygodne jego wyjaśnienia składane w postępowaniu o podział majątku wspólnego, nie przeprowadził porównania wartości środków jakie w rzeczywistości uzyskał H. I. ze sprzedaży plonów rolnych i maszyn z jego wydatkami. Ponadto pokrzywdzona M. I. (1) wskazała, że H. I. nie przedłożył żadnych dowodów na potwierdzenie spłaty kredytów oraz innych zobowiązań, dokumentów przedstawiających ich wysokość ani dowodów na zwrot przywłaszczonych urządzeń AGD do sklepu. Pokrzywdzona M. I. (1) zarzuca, że H. I. nie udowodnił, że miał długi w różnego rodzaju firmach. Ponadto pokrzywdzona wskazuje, że H. I. nie miał środków na spłatę kredytów oraz zobowiązań, a w maju 2015 r. kupił dom w miejscowości C.. M. I. (1) podkreśliła, że H. I. swoim działaniem przywłaszczył część majątku oraz nie spłacając zaciągniętych kredytów doprowadził gospodarstwo do ruiny.

Tym samym skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy organowi prowadzącemu postępowanie do ponownego rozpoznania (zażalenie, k. 181-182).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie wniesione przez pokrzywdzoną jako zasadne zasługiwało na uwzględnienie.

Zdaniem Sądu decyzja Prokuratora o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego była zdecydowanie przedwczesna i rażąco nieuzasadniona z uwagi na przedstawione w zawiadomieniu o popełnieniu przestępstwa okoliczności. Prokurator podejmując decyzję procesową o odmowie wszczęcia śledztwa, oczywiście nie spełnił podstawowych gwarancji postępowania przygotowawczego, które wskazane zostały w art. 297 § 1 i § 2 k.p.k.

Jak wynika treści zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa pokrzywdzona M. I. (1) wskazała również na możliwość popełnienia czynu zabronionego z art. 291 § 1 k.k. przez J. I., P. I. oraz M. I. (2), polegającego na pomocy H. I. w zbywaniu plonów pozyskanych ze wspólnego gospodarstwa małżonków poprzez przyjęcie ich od niego, sprzedaniu pod własnym imieniem i nazwiskiem, a następnie przekazaniu H. I. należności uzyskanych z tytułu sprzedaży. Zgodnie bowiem z art. 297 § 1 k.p.k. celem postępowania przygotowawczego jest ustalenie, czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo. Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału w toku czynności sprawdzających nie uzyskano wyjaśnień w/w osób na okoliczności przedstawiane przez zawiadamiającą M. I. (1).

Należy również wskazać, że w rozumieniu przepisu art. 284 § 1 k.k. przywłaszczeniem jest tylko bezprawne, z wyłączeniem osoby uprawnionej, rozporządzenie rzeczą ruchomą, albo prawem majątkowym znajdującymi się w posiadaniu sprawcy, przez włączenie jej do swojego majątku i powiększenie w ten sposób swego stanu posiadania lub stanu posiadania innej osoby. Nie wystarczy tu samo rozporządzenie cudzym mieniem jak własnym, lecz musi temu

towarzyszyć tzw. animus rem sibi habendi, zamiar zatrzymania cudzego mienia ruchomego dla siebie lub dla innej osoby, bez żadnego ku temu tytułu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1978 r., sygn. VKR 197/77, OSNPG 1978/6/64).

Prokurator w treści uzasadnienia swojej decyzji procesowej, opierał się głównie na informacjach uzyskanych z akt postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym Wydział IX Cywilny oraz na rozpytaniu H. I. wskazując, że zadłużenie małżonków wobec banków z łącznej kwoty 1.500.000 zł zmniejszyło się do kwoty około 800.000 zł. Jak wynika z rozpytania H. I. potwierdził fakt sprzedaży przez niego części mienia ruchomego, jak również oświadczył, że uzyskane ze sprzedaży środki finansowe przeznaczył na spłatę części zadłużenia małżonków wynikającego z kredytów jakie zaciągnęli w bankach oraz na spłatę bieżących zobowiązań z tytułu prowadzonej działalności. Jednak w toku czynności sprawdzających nie uzyskano dokumentów, które wskazywałyby, że H. I. dokonał spłaty ciążących na małżonkach zadłużeń z tytułu kredytów czy innych bieżących zobowiązań. Nie można bowiem na podstawie samego rozpytania H. I. stwierdzić brak przestępnego zamiaru przy dokonywaniu rozporządzenia. Dodatkowo pokrzywdzona M. I. (1) w zażaleniu na odmowę wszczęcia śledztwa wskazała również, że H. I. nie przedstawił żadnych dokumentów przedstawiających wartość środków uzyskanych ze sprzedaży plonów rolnych ani dokumentów potwierdzających zwrot urzędzeń AGD do sklepu.

W związku z powyższym nie można jednoznacznie stwierdzić, że nie doszło do powiększenia majątku H. I. kosztem majątku M. I. (1) oraz do trwałego włączenia przez H. I. przedmiotów wskazanych przez M. I. (1) do swojego majątku.

Dodatkowo należy wskazać, że stosownie do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 1998 r., sygn. III KKN 154/97, Prok. i Pr.-wkl.1999/5/5 do przypisania zaś przywłaszczenia mienia wchodzącego w skład wspólnoty majątkowej małżeńskiej niezbędne jest zwłaszcza ustalenie, że sprawca, zabierając samowolnie i sprzedając ruchomości należące do tej wspólnoty, miał zamiar powiększenia swojego majątku kosztem małżonki. Natomiast Sąd Apelacyjny w Poznaniu wskazał, iż małżonek może ponosić odpowiedzialność karną z art. 284 § 1 k.k. w takim przypadku, gdy dopuszcza się rozporządzania mieniem należącym do majątku wspólnego w taki sposób, że czyni to z zamiarem powiększenia swego majątku kosztem majątku drugiego małżonka, np. sprzedaje określoną rzecz ruchomą, postępuje w taki sposób, by ta rzecz nie mogła być w przyszłości przedmiotem podziału majątku wspólnego (wyrok S.A. w Poznaniu z dnia 13 grudnia 2012 r., II AKa 258/12, LEX nr 1307474).

Zgromadzony w sprawie materiał wskazuje, że pokrzywdzona M. I. (1) nie asygnowała umów sprzedaży maszyn rolniczych dokonanych przez H. I.. Należy również wskazać, iż zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2002 r. o sygn. akt V KKN 275/00, LEX nr 53073 realizacja, stanowiącego o przywłaszczeniu składnika małżeńskiej wspólnoty majątkowej, zamiaru powiększenia swego majątku kosztem małżonka, może polegać również na „wyjęciu” z majątku wspólnego jednego tylko składnika, po to, by składnik ten nie stał się w przyszłości przedmiotem podziału majątku wspólnego- z pokrzywdzeniem małżonka i jednoczesną korzyścią dla osoby, która samowolnie rzecz sprzedała.

Prokurator powinien przeprowadzić postępowanie dowodowe z uwzględnieniem zarzutów zawartych w treści zażalenia pokrzywdzonej. Następnie wnikliwie ocenić płynące z niego wnioski i dopiero wtedy podjąć decyzję procesową o dalszych czynnościach.

Zwrócić uwagę należy, że analizując zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa i podejmując decyzje co do dalszych czynności prokurator nie może bazować jedynie na ustaleniach z innego toczącego się postępowania.

Reasumując, decyzja Prokuratora o odmowie wszczęcia śledztwa jest zdecydowanie przedwczesna i nieuzasadniona. Mając na uwadze charakter niniejszej sprawy Prokurator powinien wnikliwie przeprowadzić postępowanie dowodowe i dopiero wówczas zdecydować o ewentualnym umorzeniu śledztwa lub o sformułowaniu aktu oskarżenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy orzekł jak na wstępie.